
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

יחסי ישראל-סקנדינביה - 54889

תאריך עדכון אחרון 04-03-2025

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תכנית בלימודי אירופה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אורנה קרן-כרמל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Orna.Keren@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: באמצעות אי-מייל, בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

במהלך הקורס יבחנו היחסים בין מדינות סקנדינביה (דנמרק, שבדיה ונורבגיה) לבין ישראל בשלהי שנות ה-40 ולאורך שנות ה-50. ראשית, יוצגו ערכי-היסוד המרכיבים את 'המודל הנורדי'- בין היתר פוליטית למדיניות אלה הפכו וכיצד - ומודרניזם חברתית סולידריות, אנושי הון, שוויון, "stateness" במהלך המאה ה-20 (העובדה כי גורלם של יהודי סקנדינביה בשואה שפר עליהם באופן יחסי - בדנמרק ובשבדיה יותר, בנורבגיה פחות - יש בה כדי להעיד על כך). בהמשך, ינתחו היחסים החיוביים שהתפתחו בין מדינת ישראל הצעירה לבין מדינות סקנדינביה, בדגש על הקשרים ההדוקים שחיברו באותה התקופה בין מפלגות השלטון הסוציאל-דמוקרטיות של סקנדינביה ובין מפא"י. החזון הפוליטי הדומה ושילוב האינטרסים של ארבע המדינות בתחילתה של המלחמה הקרה הפכו את מדינות סקנדינביה לבנות-ברית מסורות ונאמנות של ישראל בעשור הראשון לקיומה.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

להפגין ידע מוצק כמו גם חדשני על ארצות סקנדינביה - אזור ייחודי של אירופה.
לנתח באופן ביקורתי אירועים שהתרחשו בעבר ותהליכים ארוכי-טווח.
לחקור באופן עצמאי בהתבסס על ניתוח מגוון רחב של מקורות.

דרישות נוכחות (%) :

90%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות, מצגות ודיונים.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

סקנדינביה - נסיון להגדיר תפיסת עולם

יחסי ישראל-סקנדינביה

ישראל וסקנדינביה - נקודות מפגש, שיתופי פעולה ויוזמות כושלות

המחשבה הסוציאל-דמוקרטית המשותפת

חומר חובה לקריאה:

שיעור ראשון

מבוא

להרחבה - רשות:

Mary Hilson, *The Nordic Model - Scandinavia since 1945*, (London, 2007).

שיעור שני

יחסי ישראל-סקנדינביה ממעוף הציפור

להרחבה - רשות:

משה יגר, "ישראל-שוודיה: תולדות יחסים מסובכים", בשירות החוץ ולאחריו (ירושלים, 2014), עמ' 141-156.

שיעור שלישי

מהי סקנדינביה - נסיון להגדיר תפיסת עולם א'

קריאת חובה:

Mary Hilson, "Introduction: The Historical Meanings of Scandinavia", in: *The Nordic Model - Scandinavia since 1945* (London, 2007), pp. 11-24.

להרחבה - רשות:

Nordic Democracy: Ideas, Issues, and Institutions in Politics, Economy, Education, Social and Cultural Affairs of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden, Eds.: E. Allardt, N. Andren, E. J. Friis, G. P. Gilason, S. Sparre Nilson, H. Valen, F. Wendt, F. Wisti, (Copenhagen, 1981).

שיעור רביעי

מהי סקנדינביה - נסיון להגדיר תפיסת עולם ב'

קריאת חובה:

Mary Hilson, "The Nordic Model of Welfare", in: *The Nordic Model - Scandinavia since 1945* (London, 2007), pp. 87-115.

שיעור חמישי

סקנדינביה במלחמת העולם השנייה

קריאת חובה:

Allan Little, "Conclusion, in: *Gilmour & Stephenson (Eds.), Hitler's Scandinavian Legacy*, (London, 2013), pp. 221-232.

להרחבה - רשות:

Hitler's Scandinavian Legacy, The Consequences of the German Invasion for the Scandinavian Countries, Then and Now, Eds. John Gilmour and Jill Stephenson (Great Britain, 2013).

שיעור שישי

סקנדינביה והשואה

קריאת חובה:

Claus Bryld, "'The Five accursed years' - Danish perception and usage of the period

---

of the German Occupation, with a wider view to Norway and Sweden", *Scandinavian Journal of History* 32:1 (2007), pp. 86-115.

Bjarte Bruland & Mats Tangestuen, "The Norwegian Holocaust - Changing Views and Representations", in: *Scandinavian Journal of History* Vol. 36, No. 5 (December 2011), pp. 587-604.

Johan Ostling, "The Rise and Fall of Small-State Realism - Sweden and the Second World War", in: *Nordic Narratives of the Second World War*, Eds. Stenius, Ôsterberg & Ôstling (Lund, 2011), pp. 127-148.

להרחבה - רשות:

Steffen Werther, "'Nordic-Germanic' Dreams and National Realities, A Case Study of the Danish Region of Sønderjylland, 1933-1945", *Racial Science in Hitler's New Europe, 1938-1945*, (Nebraska, 2013), pp. 129-149.

Orna Keren-Carmel, "Like lambs to the rescue: the survivors and the rescue of Danish Jewry in the Holocaust", *Holocaust Studies* 22:4 (2016), pp. 339-356.

Orna Keren-Carmel, "Another piece in the puzzle: Denmark, Nazi Germany, and the rescue of Danish Jewry", *Holocaust Studies* 24:2 (2018), pp. 172-182.

Terje Emberland, "Pure-Blooded Vikings and Peasants, Norwegians in the Racial Ideology of the SS", *Racial Science in Hitler's New Europe, 1938-1945*, (Nebraska, 2013), pp. 108-128.

לני יחיל, "פעולות עזרה והצלה במדינות הסקאנדינאויות למען אסירי מחנות הריכוז", קובץ יד ושם ו' (1966), עמ' 155-189.

שיעור שביעי

ישראל וסקנדינביה - ההתחלה

קריאת חובה:

שלומי שטרית, "תיק 148/48: "העבריין לא נודע" - משטרת ישראל חוקרת את רצח ברנדוט", עלי זית וחרב טו (2015), עמ' 225-248.

להרחבה - רשות:

צבי צמרת, "הרוזן ברנדוט: מבט נוסף על פרשת התיווך", עלי זית וחרב טו (2015), עמ' 187-224.

שיעור שמיני

ישראל וסקנדינביה - נקודות מפגש

קריאת חובה:

Michel B. Oren, "Ambivalent Adversaries: David Ben-Gurion and Israel vs. the United Nations and Dag Hammarskjold, 1956-57", *Journal of Contemporary History* 27 (1992), pp. 89-127.

להרחבה - רשות:

איתן ברק, "המאבק שנשכח: ישראל, מצרים וחופש השיט בתעלת סואץ, 1957-1967", עיונים בתקומת ישראל: 11, (קריית שדה-בוקר, 2001), עמ' 80-131.

משרד החוץ: 50 השנים הראשונות, עורכים: מ. יגר, י. גוברין וא. עודד (תל אביב, 2002).

Hilde Henriksen Waage, "How Norway Became One of Israel's Best Friends", *Journal of Peace Research* 37:2 (2000), pp. 189-211.

שיעור תשיעי

ישראל וסקנדינביה - יוזמות כושלות

קריאת חובה:

גונאר מירדל, "מעבר למדינת הרוחה", המחשבה הסוציאליסטית בת-זמננו 1939-1965, (תל אביב, 1965), עמ' 479-485.

להרחבה - רשות:

Israel in the Third World, Eds.: M. Curtis & S. A. Gitelson, (New Brunswick, 1976).

שיעור עשירי

פרזנטציות

שיעור אחד-עשר

פרזנטציות

שיעור שנים-עשר

המחשבה הסוציאליסטית

קריאת חובה:

חיים יחיל, "בשורת הסוציאליזם הסקאנדינאבי", הסוציאליזם הסקאנדינאבי בהגשמתו, (תל אביב, 1966), עמ' 256-265.

טורולף אלסטר, "אל תוך עולם חדש", המחשבה הסוציאליסטית בת-זמננו 1939-1965, (תל אביב, 1965), עמ' 470-478.

להרחבה - רשות:

ויגו קמפמן, סוציאליזם בעידן העתיד, (בית ברל, 1968).

Mary Hilson, "The Nordic Model of Welfare", in: *The Nordic Model - Scandinavia since 1945*, (London, 2007), pp. 87-115.

שיעור שלושה-עשר

סיכום

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 60 %

השתתפות פעילה / עבודת צוות 10 %

מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה 20 %

נוכחות / השתתפות בסיור 10 %

מידע נוסף / הערות: